

Uønsket seksuel opmærksomhed og chikane

Vejledning til brug af spørgeskema

Vejledning til brug af spørgeskema om uønsket seksuel opmærksomhed og chikane

Baggrunden for spørgeskemaet

Forskning viser, at forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed afhænger af, hvordan man spørger ind til det. I dette spørgeskema svarer respondenterne på, om vedkommende har oplevet forskellige former for uønskede og ubehagelige episoder af seksuel eller kønskrænkende karakter. Denne metode giver et mere detaljeret og nuanceret billede af forekomsten frem for blot at spørge, om respondenterne har oplevet seksuel chikane eller ej. Spørgeskemaet er udviklet på baggrund af tidligere forskning og er efterfølgende blevet testet for at sikre, at spørgsmålene er forståelige og dækkende. Spørgeskemaet findes også på engelsk, norsk og svensk.

Hvad kan spørgeskemaet bruges til?

Spørgeskemaet kan give jer et indblik i forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed på jeres arbejdsplads – enten som led i jeres trivselsmålinger eller som en selvstændig undersøgelse. Spørgeskemaet indeholder også nogle supplerende spørgsmål til de medarbejdere, som har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed.

Kort om spørgeskemaet

Spørgeskemaet består af to dele:

Del 1. Forekomst af uønsket seksuel opmærksomhed

Spørgeskemaet består af et spørgsmål om, hvor ofte medarbejderen har oplevet 21 forskellige hændelser og adfærd i løbet af de sidste 12 måneder. Hændelserne kan kategoriseres i tre hovedgrupper:

- 1) Uønsket seksuel opmærksomhed, som omfatter verbal og non-verbal adfærd af seksuel karakter, som medarbejderen oplever som uønsket eller ubehagelig.
- 2) Kønskrænkende adfærd (sexisme), som omfatter negativ adfærd relateret til medarbejderens køn og/eller seksualitet.
- 3) Tvang og bestikkelse, omfatter seksuel adfærd, hvor medarbejderen er blevet truet eller fx fået tilbud om mere favorable vilkår.

Del 2: Opfølgende spørgsmål

I del 2 spørges ind til, hvem der udviste den uønskede og ubehagelige adfærd, og om medarbejderen har talt med nogen på arbejdspladsen om episoden, og om de har fået den hjælp, de har haft behov for.

Skal I have det hele med?

Spørgeskemaet er frit tilgængeligt og kan bruges, som det passer jer. Vi anbefaler som udgangspunkt, at I inkluderer alle 21 hændelser i del 1, da det vil give det bedste overblik over forekomsten. Vores forskning viser dog, at tvang og bestikkelse forekommer meget sjældent, så hvis I er en mindre arbejdsplads (med under 100 medarbejdere) kan I overveje, om det giver mening for jer at have denne del med.

Hvor lang tid tager det at udfylde?

Bruger man hele spørgeskemaet, tager det mellem 5-10 minutter at udfylde.

Hvem kan bruge spørgeskemaet?

Spørgeskemaet kan bruges i alle brancher og sektorer. For at sikre at medarbejdernes besvarelser ikke kan spores tilbage til enkeltindivider, anbefaler vi dog, at I mindst er 50 personer på arbejdspladsen eller i den afdeling, som I gerne vil rapportere resultaterne for.

Gode råd før udsendelse

Det er en god idé på forhånd at overveje, hvordan I vil bruge resultaterne og sørge for, at de relevante personer er informeret og inddraget i hele processen. Det kan for eksempel være arbejdsmiljø- og tillidsrepræsentanter, medarbejdere fra HR og/eller ledere med personaleansvar.

Overvej, hvordan I vil informere om resultaterne på jeres arbejdsplads, og hvem der skal præsentere dem, herunder hvem og hvordan I vil følge op på resultaterne, hvis det viser sig, at der er en udfordring. Der findes forskellige redskaber, der for eksempel kan bruges til at tale om, hvor grænsen går for jer. Læs mere her om, hvordan I kan tale om uønsket seksuel opmærksomhed på arbejdspladsen.

Gode råd til afrapporteringen

Det er at sikre, at de deltagende medarbejdere kan være anonyme forstået på den måde, at deres leder og kollegaer ikke kan regne ud, hvem der har oplevet forskellige ting. Vi anbefaler derfor, at I kun afrapporterer til enkeltafdelinger eller teams på mere end 50 medarbejdere, og at I ikke angiver det eksakte antal/procent, hvis der er færre end fem personer, som har oplevet en bestemt episode.

Nogle ledere og medarbejdere vil ofte gerne have mange detaljer om deres afdeling/team eller enkelt episoder. Det er derfor vores erfaring, at det kan være en god idé at forklare, hvad en spørgeskemaundersøgelse kan bruges til – og hvad den ikke kan bruges til.

Hvad betyder resultaterne? Har I et problem?

Mange arbejdspladser har typisk spurgt medarbejderne, om de har været udsat for uønsket seksuel opmærksomhed eller seksuel chikane, for eksempel som led i deres APV eller trivselsundersøgelse. Her ligger det nationale gennemsnit på omkring 3-4%, når man spørger på den måde. Bruger I dette spørgeskema skal I forvente, at tallet er noget højere. Tidligere forskning peger på, at omkring 20% har oplevet en eller anden for grænseoverskridende adfærd af seksuel karakter inden for det sidste år. De hyppigste forekomne episoder er:

- At nogen har talt nedsættende om kvinder/mænd på en måde, som var uønsket eller ubehageligt for dig
- At nogen har talt nedsættende om kvinder/mænd på en måde, som var uønsket eller ubehageligt for dig
- Uønskede seksuelle kommentarer om din krop, tøj eller livsstil
- Uønskede seksuelle kommentarer i en større gruppe/forsamling

I oversigten herunder kan I se, hvilke spørgsmål i spørgeskemaet som måler uønsket seksuel opmærksomhed, kønskrænkende adfærd og tvang og bestikkelse. Tvang og bestikkelse er meget alvorlige episoder, som heldigvis forekommer meget sjældent.

Det er ikke muligt at udpege nogle former for uønsket seksuel opmærksomhed eller kønskrænkende adfærd, som mere alvorlige end andre. Det kommer an på mange forskellige forhold i den konkrete situation. Vi anbefaler derfor, at I tager en snak med medarbejderne om, hvad de tænker om resultaterne, og om der er noget, som overrasker dem.

Projekt Uønsket seksuel opmærksomhed fra ledere og kollegaer

1	Uønskede seksuelle kommentarer om din krop, tøj eller livsstil
2	Uønskede seksuelle kommentarer i en større gruppe/forsamling
3	Uønskede beskeder med seksuelt indhold (fx breve, SMS'er, e-mails eller beskeder på sociale medier)
4	Stirrende eller flirtende blikke med seksuelle undertoner, som var uønskede eller ubehagelige for dig
5	Uønsket fysisk kontakt med seksuelle undertoner, fx klap, kys eller omfavnelser
6	Uønskede bevægelser med seksuelle undertoner rettet mod dig
7	Uønskede anmodninger om dates, selvom du allerede har sagt nej
8	At nogen har vist dig pornografiske billeder eller andre materialer med seksuelt indhold, som var uønskede eller ubehagelige for dig
9	At nogen har fløjtet eller piftet efter dig på en måde, som var uønsket eller ubehageligt for dig
10	At nogen har blottet sig for dig (fx taget sit tøj af) på en måde som var uønsket eller ubehageligt for dig
11	At nogen har inddraget dig i samtaler om sex mod din vilje
12	At nogen har spredt seksuelle rygter om dig
13	At nogen har fortalt historier med seksuelt indhold, som var uønskede eller ubehagelige for dig
14	At nogen har talt nedsættende om kvinder/mænd på en måde, som var uønsket eller ubehageligt for dig
15	Seksuelt betonedede aktiviteter (fx lege eller strippere) ved festlige arrangementer, som var uønskede eller ubehagelige for dig
16	At nogen har nedgjort dig på grund af dit køn eller seksualitet
17	At nogen har udelukket dig fra socialt samvær eller sociale netværk på grund af dit køn eller seksualitet
18	At nogen har bedt om seksuelle tjenester til gengæld for at du fik en belønning (fx lønforhøjelse eller forfremmelse)
19	At nogen har truet med straf eller sanktioner (fx firing), hvis du afviste krav om seksuelle tjenester
20	At nogen har taget på dig mod din vilje (fx gramset på dig og/eller holdt dig fast)
21	Forsøg på voldtægt eller faktisk voldtægt

 Uønsket seksuel opmærksomhed

 Kønskrænkende adfærd

 Tvang og bestikkelse